

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 4

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 882 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-aprelda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Organizational Behavior and Leadership.....	10
Ibrokhim Gulomov	
Baliqchilikda klasterlarini tashkil etishning nazariy asoslari	18
Olim Murtazayev, Muydinov Olim Bekmuratovich	
Оценка состояния привлечения инвестиций в сферу туризма Узбекистана и механизмы управления	24
Арзиматов Бобирмирзо Зокирджон угли	
Biologik aktivlar buxgalteriya hisobni milliy va xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish masalalari ...	27
Axmadaliyeva Zebo Abduxalimovna	
Aholi yashash joylarida yong'in risklarini bartaraf etish xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari	32
Aziz Zikriyoev	
O'zbekistonda ilmiy darajali kadrlar tayyorlash tizimi boshqaruvining tashkiliy tuzilmasi va vazifalari.....	40
Beknaeva Shaxnoza Vladimirovna	
Mintaqaviy turizmning iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri (O'zbekiston turistik xizmatlar bozori misolida).....	45
D. B. O'roqova	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ko'paytirishning asosiy yo'llari.....	50
Ibrohimov Boburmirzo Baxtiyor o'g'li, Sayfiddinov Sarvarbek Anvarbek o'g'li	
Sanoat korxonalarining aksiyalar bozoridagi faoliyati tahlili: muammolar va yechimlar	55
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
Qurilishda modernizatsiya va diversifikatsiya qilish asosida yangi ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish	63
Islamov Ozodjon	
Sanoat korxonalari innovatsion salohiyatini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	67
J. K. Boymurodov	
Mamlakatda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish yo'nalishlari	72
Kadixodjayeva Nilufar Raxmatullayevna	
BlokchEYn texnologiyalari yordamida raqamli iqtisodiyotni o'zgartirish	77
Karabayev Rustam Zafarovich, Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida zamonaviy mehnat bozorining rivojlanishi	84
Layli Mirzayeva	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishda investitsion resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari.....	88
Luiza Komilovna Xaydarova	
Umumta'lim muassasalari sonining ekonometrik tahlilini pedAgogik metodlar yordamida amalga oshirish....	93
Ravshanova Muhayyo Maxmanazarovna	
O'zbekiston tarixiy shaharlarida turistik faoliyati shakllanishi va ularni boshqarishning nazariy asoslari.....	98
Meliqulov G'ayrat Abdug'afforovich	
Iqtisodiy rivojlanish va ilmiy tadqiqot rivojlanishining havo ifloslanish darajasiga ta'siri	105
Murodullayev Kamoliddin Sherzod o'g'li, Sadibekova Bibisora Djapparovna, Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li	
Hududlarni rivojlantirish va "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishning ekologik muammolari.....	110
Maxkamov Saidafzal Saidkamol o'g'li, Yigitaliyeva Dilnavo Mansurjon qizi	
Ekoturizm obyektining tasniflanishi va alohida xususiyatlari	116
Qodirov Azizjon Anvarovich	
Mamlakatimiz oliy ta'lim tizimida sifat menejmentidan foydalanishning konseptual asoslari	121
Saidqulova Furuza Farmonovna	
Bo'lajak iqtisodchilarning kasbiy kompetensiyalari.....	125
Shukurova Marifat Xodjiakbar qizi	
Ta'limning bosqichlari va ularning inson kapitalini shakllantirishdagi ahamiyati	129
To'rayeva Hurriyat To'yqulovna	

Hududlarda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish dasturini amalga oshirishda marketingni rivojlantirish yo'llari	136
Xamidov O. X., Tojiyeva A. F.	
Investitsiyalar marketingining strategik aspektlari.....	143
Xodjamberdiyeva Dilnoza Bahtiyorovna	
Xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion muhit jozibadorligini oshirishga nazariy qarashlar	149
A. Bektemirov, A. A. Abdurahmonov	
Qishloq xo'jaligi raqobatbardoshligini oshirishning ilg'or xorij tajribasi	154
Abdulloev Asliddin Junaydullayevich, Ochilov Narzullo Fayzulloyevich	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari.....	159
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Turizm sohasi uchun yuqori malakali kadrlarni tayyorlashda davlat va xususiy sherikchilikning o'zaro bog'liqligi tahlili.....	165
Raxmatov Adxam Itolmasovich	
Mamlakatimizda turizm tashkilotlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash maqsadida marketing instrumentlari orqali samarali tizim yaratish.....	169
Suyunova Kamilla Baxromovna	
Qishloq xo'jaligida agrokimyo xizmatlar ko'rsatishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	173
Tabayev Azamat Zaripbayevich	
Yashil iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilishni faollashtirish muammolari	178
Xomitov K. Z., Masharipova S. R.	
Considerations on the Problem of Illegal Migration and Human Trafficking	183
Azamatova Gulmira Bayirbekovna, Otarbayeva Guljan Kobeyevna	
Sustainable Development and Environmental Economics in Uzbekistan: A Focus on Carbon Pricing and Renewable Energy	186
Muhammadiyev Po'latjon Ilhomjon o'g'li, Urganbayeva Dilnoza Toxtasinovna	
The use of Digital Technologies in the Provision Of Utilities to the Population	192
Mamanazarov Oybek Shomurodovich, Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Alijonov Jamshid Alijon o'g'li	
The Current State of the Digital Economy in the Agrarian Sphere: Problems and Solutions	196
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Behavioral Theory of the Firm.....	201
Egamberdieva Oydin Abror qizi	
The Role of Information Technologies in Increasing the Capitalization of Commercial Banks	207
Egamova Makhfurat Esanovna	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	211
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Совершенствование методологии экспертизы инвестиционных проектов	216
Бекимбетова Гулнора Маратовна	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	223
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Меры по снижению доли теневой экономики в стране.....	228
Махмудова Юлдузхон Бахромжон кизи, Сафаров Гиёсиддин Абдуллаевич ўғли	
Формирование национальной инновационной системы – одна из приоритетных задач повышения конкурентоспособности Республики Узбекистан	232
Н. М. Махмудов, А. А. Алиев, З. А. Мирзоев	
Мониторинг и анализ современного состояния и развития промышленности в Узбекистане.....	237
Назарова Раъно Рустамовна, Исмоилова Малика Дилшодовна	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов.....	243
Раупов Жамшид Рашидович	
Роль применения ключевых показателей эффективности труда на предприятиях.....	249
Рахматуллаева Шахноза Хамидовна	

Влияние цифровой трансформации на инвестиционную привлекательность Узбекистана.....	255
Саитхамолов Мухаммадхожа Сабирходжа угли, Маркабаева Жансая Айбек кызы	
Организация и координация методической помощи при управлении педагогическими кадрами	261
Хакимова Майя Юрьевна	
Интеграция узбекистана в мировое экономическое содружество путем унификации бухгалтерского учета на основе МСФО	266
Зарипова Саёхат Зафаровна	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari.....	271
Abduqodirova Ozoda Anvarjon qizi	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ajratilgan kreditlarning joriy tahlili.....	276
Abdusalomov Jaxongir O'ktam o'g'li	
Globalashuv sharoitida mamlakatimizda sug'urta bozorini raqamlashtirishning ahamiyati	282
Anvarova Z.	
The Role of Parents and Teachers in Promoting a Healthy Lifestyle in Children.....	286
Axtamov Djamshed Baxromovich	
A Study of the Importance of Green Economy in Uzbekistan Sustainable Economic Development and its Measurement Indicators in Relation to Environment.....	291
Ataniyazova Maksuda Baltayevna, Tairova Zarnigor Mammot qizi	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	296
Avazov Iloxom Ravshanovich	
Foydani soliqqa tortish obyekti sifatidagi iqtisodiy tarkibi.....	301
Axrorov Zarif Oripovich	
Surxondaryo viloyatida aholining uy-joy bilan ta'minlanganlik darajasini tahlili.....	309
Ibragimov Qobil To'xtamishovich	
Review of Methodological Approaches to Enterprises Financial Condition Analysis.....	314
Ismailova Maxbuba Mirxalilovna	
Innovatsion rivojlanish sharoitida xizmat ko'rsatish sohasini tasniflanishining nazariy va ilmiy asoslari.....	319
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Korxonalarda benchmarking strategiyalarini qo'llashning ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlari.....	325
Narziyeva Dilafiruz Muxtorovna	
Davlat budjetining soliqsiz daromadlari shakllanishini takomillashtirish yo'llari.....	330
O'ktamova Nargiza Narzulla qizi	
Mamlakatimizda sanoat ishlab chiqarishi korxonalarining rivojlanish holati tahlili.....	334
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li	
Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlar talablari asosida tuzish.....	339
Pardayeva Zulfizar Alimovna	
Raqamlashtirish sharoitida qo'shma korxonasi faoliyatining tahlili.....	343
Rashidov Jamshid Xamidovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishida oilaviy tadbirkorlikning o'rni.....	348
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Saloxiddinov Zuxriddin Nuriddin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatishning ilmiy asoslari.....	352
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya sohasini rivojlantirish ilmiy asoslari.....	356
Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarni joriy etishning huquqiy masalalari.....	360
Turg'unov Saloxiddin Jamol o'g'li, Mirzayeva Mohidil Vohidovna	
Zamonaviy sharoitlarda korxonalarning moliyaviy baqarorligini yaxshilash masalalari	366
Usmanova Guljahon Ulug'bek qizi	
Franshizalarni jalb qilishda davlat boshqaruvi tizimida marketing tadqiqotlarining ahamiyati	371
Xodjayev Anvar Rasulovich	

Transport Decarbonization Strategy.....	377
Yarashova Vasila Kamalovna, Muradov Bekzod Xidirnazar ugli	
Temir yo'l transportida ishlab chiqarish faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish	382
Yermatova Dilnoza Axmadjonovna	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari	387
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Issiqlik ta'minoti xizmatlarini ko'rsatish samaradorligi va sifatini baholash ko'rsatkichlari tizimi	390
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Issiqlik ta'minoti xizmatlari sifatiga ta'sir etuvchi omillar va ularni baholash	394
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Jismoniy shaxslarning mol-mulkiga soliq solishni takomillashtirish.....	399
Abdullayev Zafarjon Alijonovich, Zaydullayev Abduhabib Boliqul o'g'li	
Sug'urta tashkilotlarida hisob siyosatini ishlab chiqishning ahamiyati.....	404
Abduraimova Maftunaxon Axmatovna	
Bank risklarini boshqarishning xalqaro tajribalari.....	409
Abdurasulov Jaxongir Abduvaliyevich	
Tadbirkorlik subyektlari ijtimoiy ma'sulligini ta'minlash mexanizmining amal qilish darajasi	416
Bayisbayev Javlon Nurlanovich	
Qishloq aholisining qishloq xo'jaligida bilim va innovatsiyalarni o'zlashtirishga ta'sir etuvchi omillarni iqtisodiy baholash (Samarqand viloyati misolida).....	421
Bozorova Lobar Nuralevna	
Направления совершенствования инновационных стратегий в деятельности промышленных предприятий	427
Дониерова Зухрабону Алишер кизи	
Mol-mulk solig'ining korxonalar faoliyatiga ta'siri.....	432
Qudiyarov Kishibay Ramatullayevich	
Banklar reytingini aniqlash va barqarorligini ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari.....	438
Maxmudov Omon Tuxtayevich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida tijorat banklarining aktiv va passiv operatsiyalarini innovatsion usullar orqali boshqarishni takomillashtirish	442
Mo'minova Ma'suda Baxtiyarovna	
Auditorlik tekshiruvini dasturiy ta'minot asosida tashkil etish: muammo va yechimlar.....	447
Nazarova Kamola Sattoral qizi	
Ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirishning davlat tomonidan tartibga solish konsepsiyasi.....	453
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyati hamda uni rivojlantirish istiqbollari.....	460
Nurullayeva Shaxnoza, Saydullayeva Saodat	
Tijorat banklari inson kapitali samaradorligini baholashda KPI ko'rsatkichlaridan foydalanish mexanizmlari	467
Turaeva Mastura Kurbanovna	
Сущность и особенности инвестиционно-строительного процесса	471
А. Бектемиров, Б.М. Абдувалиев	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarishning dolzarb masalalari.....	478
Saidov Hayotjon Raxmatulloyevich	
Tijorat banklarida kredit operatsiyalari hisobini takomillashtirish.....	482
Sa'dullayeva Asalxon Muzaffarovna	
Ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarining raqobatbardoshlikni baholash usullari	485
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Teshayev Mirolim Djumayevich	
Tadbirkorlik subyektlarida soliq yukini optimallashtirish mexanizmi	490
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	

Davlat sektorida ichki audit tadbirlarini umumiy rejalashtirish Xamidova Z. U.	495
Aholi moliyaviy savodxonligini oshirish va uning ahamiyati..... Xudayarova Xurshida Abdunazarovna	501
Kambag'allikni qisqartirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi..... Xudoyberdiyev Jamshid Juraboy o'g'li	505
Oliy ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobi va ichki auditni takomillashtirish..... Shaymatova Nargiza Ashurovna	511
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sug'urta xizmatlari..... Shodmonova Odina G'ofur qizi	516
Fuqarolar davlat pensiya ta'minoti tizimining amaldagi holati tahlili..... Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	520
Aholiga bank xizmatlari ko'rsatishning ijtimoiy ahamiyati..... Eldor Uskanov	525
Innovatsion boshqaruvning ilg'or xorijiy tajribalari Yusupova Jamila Karamatdinovna	530
Neft-gaz korxonalari moliyaviy-iqtisodiy faoliyati natijalari tahlili ("O'ZBEKNEFTGAZ" AJ misolida) Umurzoqov Jamoliddin Sherbekovich	534
Korxonalarda savdo marketing faoliyati samaradorligini baholash..... Sobirov Azizbek Avzbekovich	541
Moliyaviy firibgarliklarga qarshi kurashishda raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari..... Gadaev Ismat Yadgarovich	548
Hududlarda islom iqtisodiyoti tamoyillari asosida amalga oshirilgan investitsion loyihalar: to'siqlar va yechimlar Irgasheva Gulbahor Sodiqovna	551
O'zbekistonda investitsiyalardan samarali foydalanish asosida oziq-ovqat sanoati samaradorligini oshirish yo'llari..... Kobilova Nasiba Xurramovna	554
Foreign Economic Relations as a Factor of Effective Functioning of the Economy Bakhodurova Sulkhiya Azizkhodjaevna, Li Marina Rudolfovna, Mukhtarova Donata Ravshanbekovna, Romashkin Roman Anatolyevich	561
Modern Approaches to the Organization and Development of the Consumer Services Market..... Musyeva Shoira Azimovna	566
Ishlab chiqarish siklini qisqartirishning iqtisodiy samaradorligi..... Odina Nabiyeвна Tuychiyeva, Nazarova Latofat Toirjon qizi	570
Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing strategiyasini amalga oshirish..... Rashidova Xadicha Tursunalievna	575
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida bank faoliyatini iqtisodiy-matematik modellashtirish yo'llari Raxmanov Mexridin Sindarovich	581
Korporativ boshqaruv amaliyoti bo'yicha hisobot tuzish bo'yicha xorijiy tajriba..... Tashmatov Rustam Xusanovich	586
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	592
Iqtisodiyotda turizm o'rnini statistik baholash uslubiyoti..... Zilola Jumanova	595
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан Абдуллоев Фуркат Олимджонович	602
Блокчейн-технология и информационная безопасность в цифровой экономике Узбекистана..... Кадиров Алишер Исмаилович	607
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов Раупов Жамшид Рашидович	611

O'zbekistonda zamonaviy kabel va sim mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar faoliyatiga nazar.....	617
Rashidova Odina Olimjon qizi	
Современные тенденции развития валютных отношений в Узбекистане	622
Камалов Камолатдин Кахрамонович	
Sug'urta sohasining O'zbekiston iqtisodiyotidagi o'rni	626
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi va undan O'zbekistonda foydalanish yo'nalishlari	630
Fayziyeva Aziza Azamat qizi	
Modeling the Stackelberg strategy in a linear model (linear city) Hotelling.....	635
Musayeva Shaira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
Mulkning kapitallashuvi darajasini iqtisodiy jihatdan amalga oshirish samaradorligini baholash uslublari.....	644
Norboyev Odil Abrayevich	
Tijorat banklarining kredit portfelini amaliy holati va ekonometrik tahlillari: ATB "Aloqabank" misolida.....	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeвна	
O'zbekistonda "yashil iqtisodiyot" muhitida kreditlash va moliyalashtirish imkoniyatlari	654
Taxir Urkinbayev	
Budjet tashkilotlarida ichki nazorat tizimini tashkil qilishning xususiyatlari.....	658
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
Chinese Commercial Banks Experience in Asset Diversification	663
Uktamova Nozima Narzulla kizi	
Sanoat taraqqiyotida ishlab chiqarish korxonalarini ustuvor rivojlantirish istiqbollari.....	667
Yadgarov Akram Akbarovich	
Анализ деятельности коммерческих банков Узбекистана по кредитованию физических лиц.....	673
Базарова Нигора Равшановна	
Mahalliy va xorijiy investitsiyalarni jalb etishning innovatsion jarayonlarga ta'sirini baholash.....	684
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	689
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Tashqi mehnat migratsiyasi.....	694
O. N. Djurayev	
Raqamli iqtisodiyotda sanoat tarmog'ining davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishini baholash	699
Otaboyeva Dildora	
Nobank kredit tashkilotlarining moliyaviy xizmatlari sifatini oshirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi	705
Raimov Xurshid Muxtorovich	
Tijorat banklarida moliyaviy injiniringni qo'llash istiqbollari	711
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
O'zbekiston Respublikasi moliya bozorida tijorat banklari faoliyati: muammo va yechimlar	716
Toymuxamedov Ibroxim Rixsiboevich, Jumaev Islombek Akram o'g'li	
Agrar ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish yo'llari	723
Boltayev Nurali Shiramatovich, Beglayev Uchqun Xurramovich, Abdiyev Izzat Risqiboyevich	
O'zini o'zi band qilgan shaxslardan olinadigan soliqlarni takomillashtirish orqali yashirin iqtisodiyotni jilovlash masalalari	731
Davranov Iskandar Jumayevich	
Iqtisodiy konsentratsiyalarni tartibga solish va nazorat qilishni takomillashtirish.....	738
Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li	
Role of Private and Public Kindergartens in Early Childhood Development	744
Makhmudova Munisakhon Abbos qizi	
"Yashil" enegriya quvvatlarini barpo etish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash asosi sifatida.....	749
Muminova Elnoraxon Abduraimovna, Umarova Dilnoza Oybek qizi	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda CVP-tahlilni tashkil etishning muammoli jihatlari	754
Qlichev Baxtiyor Pardayevich	

Korxonada likvidlik riskini minimallashtirish orqali uning moliyaviy barqarorligini saqlab qolish	759
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Развитие международных торгово-экономических связей Республики Узбекистан	766
Ким Татьяна Валерьевна, Гофуржонов Шахрибону Бахромжон кизи	
Kapital qurilishni boshqarish samaradorligini oshirishning dolzarb masalalari	774
A. Bektemirov, M. U. Sarimsoqov	
O'zbekiston mehnat bozorida yoshlarning ish bilan bandlik darajasini oshirish.....	780
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Bahromov Shahzod Fazliddinovich	
Роль имиджа в улучшении инвестиционной привлекательности высших учебных заведений.....	787
Жанзаков Бекзот, Жонузиков Мирзабек	
Innovatsion kichik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha xorij tajribasi va uni mamlakat iqtisodiyotida qo'llash imkoniyati.....	795
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Eshqulova Dilorom Abduravupovna	
Перспективы развития банковского сектора в Узбекистане для иностранных туристов	802
Муминов Шахзод Низомиддинович, Каримова Азиза Махмадризоевна	
Innovatsion faoliyat moliyaviy modellari va mexanizmlarini rivojlantirishning konseptual asoslari	806
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Qishloq xo'jaligi tarmoqlarini innovatsion rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribalar va ulardan respublikamizda samarali foydalanish yo'llari	814
Ishniyazov Baxrom Normamatovich	
Turistik xizmatlarining o'ziga xos xususiyatlari va marketing tadqiqotlari.....	819
Berdiqulova Iroda Rayimqulovna	
Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi: asosiy muammolar va rivojlanishining ustuvor yo'nalishlari	823
Yeshimbetov Uktamjon Xudaybergenovich	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari.....	832
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Kriptoalyuta va blokcheyn tadqiqotlari: tendensiyalar va istiqbollar	835
Berdiqulov Jurabek	
Bank risklarni monitoring qilish tizimini takomillashtirish	837
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
O'zbekiston hududlariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda ko'p qavatli "yashil" fermer xo'jaliklarini tashkil etishning ahamiyati	843
Turdimuratova Aziza Alisherovna	
Surxondaryo viloyatining mahalliy budjet daromadlarini oshirish yo'llari va uni arima modeli asosida prognozlash.....	846
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Qishloq xo'jaligi tarmog'ining mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va undagi tarkibiy o'zgarishlarni statistik baholash.....	856
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatish korxonalarining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	863
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
Turizm bozorini rivojlantirishda mehnat bozorining tutgan o'rni va ahamiyati	872
Berdiqulova Iroda Rayimqulovna, Berdikulov Jurabek	
Проблемы расчета определения и планирования прибыли предприятий в условиях модернизации экономики	876
Алиева С.С.	

ZAMONAVIY SHAROITLARDA KORXONALARNING MOLIYAVIY BAQARORLIGINI YAXSHILASH MASALALARI

Usmanova Guljahon Ulug'bek qizi

Farg'ona Politehnika Instituti doktoranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada moliyaviy barqarorlik konsepsiyasi, umumiy moliyaviy holatni va moliyaviy barqarorlikni baholashning asosiy uslubiy usullari ochib berilgan. Shuningdek, korxonalarning moliyaviy barqarorligi tahlili, kompaniyalarning moliyaviy ahvolidagi zaiflashuvi sabablari aniqlangan hamda yaxshilash yo'llari taklif qilingan. Korxona barqarorligida moliyaviy boshqaruv mexanizmining asosiy tarkibiy qismlarini aniqlash masalalari, moliyaviy barqarorlikka ta'sir etuvchi omillar hamda ularni bartraf etish masalalari, moliyaviy barqarorlikni yaxshilash bo'yicha nazariy yondashuvlar o'rganilgan.

Kalit so'zlar: barqarorlik; moliyaviy barqarorlik; korxonaning moliyaviy barqarorligini tahlil qilish; moliyaviy barqarorlik koefitsiyentlari; moliyaviy barqarorlik ko'rsatkichlari.

Abstract: The article examines the concept of financial stability, reveals the main methodological methods of assessing the general financial situation and financial stability, analyzes the financial stability of enterprises, identifies the weakening of the company's financial situation, and suggests ways to improve it. In the conditions of modern management, especially in the conditions of financial crises and socio-political instability, it is difficult for enterprises to work stably and efficiently. At the same time, the activities of enterprises are negatively affected not only by the influence of environmental factors, but also by the lack of an effective mechanism for managing financial security that can withstand constant changes in economic stability and ensuring the financial stability of business. Determining the main components of the financial management mechanism in the stability of the enterprise is one of the most important and urgent problems of today, and the lack of financial stability can lead to the insolvency of the enterprise, the destruction of strategic potential and threats to its financial security.

Key words: sustainability; financial stability; analysis of the financial stability of the enterprise; financial stability coefficients; indicators of financial stability.

Аннотация: В данной статье описаны понятие финансовой устойчивости, основные методические методы оценки общего финансового положения и финансовой устойчивости. Также предложен анализ финансовой устойчивости предприятий, причины ослабления финансового положения компаний и пути улучшения. Изучены вопросы определения основных составляющих механизма финансового управления устойчивостью предприятия, факторов, влияющих на финансовую устойчивость и управления ими, теоретических подходов к повышению финансовой устойчивости.

Ключевые слова: стабильность; финансовая стабильность; анализ финансовой устойчивости предприятия; коэффициенты финансовой устойчивости; показатели финансовой устойчивости.

KIRISH

Korxonaning moliyaviy barqarorligi uning hayotiy faoliyati, rivojlanishi va raqobatbardoshligining yuqori darajasini ta'minlashning asosiy shartlaridan biridir. Aynan korxonaning moliyaviy barqarorligi operatsion, investitsion va moliyaviy rivojlanish samaradorligini tavsiflaydi, investorlar uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni o'z ichiga oladi, shuningdek, kompaniyaning o'z qarzlari va majburiyatlari bo'yicha javob berish qobiliyatini aks ettiradi. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, moliyaviy jihatdan mustahkam korxonalar investitsiyalarni jalb qilishda, yetkazib beruvchilarni tanlashda, malakali kadrlarni tanlashda bir tarmoqning boshqa korxonalariga nisbatan afzalliklarga ega. Bundan tashqari, ular soliqlar va soliqsiz to'lovlarni o'tkazish bo'yicha davlat bilan va aholi bilan – ish haqi va dividendlar to'lash bo'yicha ziddiyatga ega emaslar.

Ilmiy nazariyalarning mavjud natijalari ichki va tashqi omillar ta'sirida moliyaviy barqarorlikning o'zgarishini o'rganish va uni moliyaviy boshqaruv vositalari bilan ta'minlash istiqbollarini aniqlash imkonini beruvchi yagona mantiqiy tuzilgan yondashuvda aks ettirilmagan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida tahlil va sintez, induksiya va deduksiya, statistik guruhlash, ekspert baholash, ilmiy abstraksiyalash va boshqa usullardan keng foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Maqolaning maqsadi moliyaviy barqarorlikning iqtisodiy mohiyatini o'rganish va joriy faoliyat sharoitida korxonalarning moliyaviy barqarorligiga omillar tizimining ta'sirini o'rganishdir.

Korxonaning moliyaviy holatining eng muhim belgilaridan biri uning moliyaviy barqarorligi hisoblanadi. Moliyaviy barqarorlik – bu ishonchli kafolatlangan to'lov qobiliyati, o'z va qarz mablag'lari o'rtasidagi muvozanat, bozor sharoitlari va sheriklarning kutilmagan holatlaridan mustaqillik, kreditorlar va investorlarning ishonchi va ularga bog'liqlik darajasi, o'z-o'zini moliyalashtirishni ta'minlaydigan foyda miqdori. Korxonaning moliyaviy barqarorligini baholash uchun mahalliy va jahon amaliyotida qo'llaniladigan ko'rsatkichlar tizimi ishlab chiqilgan. Ulardan asosiylari:

- o'z kapitalining konsentratsiya koeffitsiyenti (muxtoriyat koeffitsiyenti);
- moliyaviy qaramlik koeffitsiyenti;
- o'z kapitalining harakatchanlik koeffitsiyenti;
- aylanma mablag'larning o'z aylanma mablag'lariga nisbati;

Bugungi kunda iqtisodiyotda "moliyaviy barqarorlik" tushunchasini ta'riflash bo'yicha umumiy xususiyatlarga yoki sezilarli farqlarga ega bo'lgan ko'plab nuqtayi nazarlar mavjud. Ushbu atama barcha darajalarda – yakka tartibdagi uy xo'jaliklari yoki yakka tartibdagi tadbirkorlardan tortib global moliyaviy tizimlar faoliyatigacha qo'llaniladi. Ba'zi olimlar moliyaviy barqarorlikni uzoq muddatli to'lov qobiliyati sifatida tavsiflaydilar. Boshqalar esa, bu aylanma aktivlarning optimal tuzilishi va tarkibi, deyishadi. Uchinchi guruh olimlarining fikricha, bu korxonaning uzoq muddatli istiqboldagi barqaror faoliyati, bu o'z mablag'lari va qarzlar nisbati va undan samarali foydalanish bilan belgilanadi. Korxonaning moliyaviy barqarorligini aniqlashga yondashuvlarning bunday xilma-xilligi, albatta, konsepsiyaning ko'p qirrali ekanligidan dalolat beradi.

T.A. Obushchak korxonaning moliyaviy holatini korxonalarning ma'lum bir davrdagi muhim xarakterli faoliyati sifatida belgilaydi, bu korxonaning moliyaviy-xo'jalik faoliyatini moliyalashtirishning yetarli darajasini ta'minlashning real va potensial qobiliyatini va ularni kelajakda samarali amalga oshirish qobiliyatini belgilaydi.

S.Z. Moshenskiy va O.V. Oliylik moliyaviy barqarorlikning mohiyatini hisobga olgan holda, uning o'z va qarz manbalari o'rtasidagi moliyaviy muvozanat shartlariga mos kelishining asosiy shartini belgilaydi. K.Druri korxonaning moliyaviy barqarorligini uning moliyaviy mustaqilligi orqali baholashni taklif qiladi, bu korxonaning umumiy tuzilishi, tashqi moliyalashtirish manbalariga bog'liqlik darajasi bilan bog'liq.

Yana bir qiziqarli yondashuv, kompaniyaning moliyaviy barqarorligini aniqlashga Amerika menejment maktabi vakillari J. F.Marshall va V. K.Bansal tomonidan taklif qilingan yondashuv hisoblanadi. Ular korxona barqarorligi uchun tashqi omillar va shart-sharoitlar sifatida harakat qiladigan moliyaviy yangiliklar va tendensiyalarni ko'rib chiqadilar. Ularning fikriga ko'ra, yangi moliyaviy mahsulotlar moliyaviy natijalarning kutilayotgan qiymatlarini va ularning xatolarining ruxsat etilgan diapazonlarini prognoz qilishda rahbarlik qilishi kerak. L.A.Kostirko moliyaviy barqarorlikni korxonaning moliyaviy resurslarini maksimal iqtisodiy foyda va minimal riskka aylantirish qobiliyatining ajralmas xususiyati sifatida ochib beradi.

A.G. Semenov moliyaviy barqarorlikni korxonaning barqaror moliyaviy holatini tavsiflovchi kompleks tushuncha sifatida belgilaydi, bunda moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash, shakllantirish va ulardan foydalanish daromadlilik, to'lov qobiliyati va uzoq muddatli faoliyatning rivojlanishini ta'minlaydi. Bizning fikrimizcha, moliyaviy barqarorlik korxonaning o'z faoliyatini kengaytirilgan asosda moliyalashtirish, beqaror tashqi muhitning buzilishiga qarshi turish va noqulay sharoitlarda o'z to'lov qobiliyatini saqlab qolish qobiliyatini anglatishi kerak. Moliyaviy barqarorlikning muhim tarkibiy qismlaridan biri bu korxona samarali ishlayotgan va boshqaruv qarorlaridan foydalanmasdan bo'lmaydigan foyda olgan taqdirdagina shakllantirilishi mumkin bo'lgan zarur miqdordagi moliyaviy resurslarning mavjudligidir. Korxonalarning moliyaviy barqarorligiga davlat iqtisodiyoti joylashgan iqtisodiy sikl fazasi sezilarli darajada ta'sir qiladi. Inqiroz davrida mahsulotlarni sotish tezligida bugungi kunda Ukrainada kuzatilayotgan ishlab chiqarish tezligidan kechikish mavjud. Inventarizatsiyaga investitsiyalar kamayadi, bu esa sotishni yanada kamaytiradi.

Shuningdek, tadbirkorlik subyektlarining daromadlari ham, foydalari ham kamayadi. Bularning barchasi korxonalar likvidililigining, ularning to'lov qobiliyatining pasayishiga olib keladi va ommaviy bankrotlik uchun old shartlarni yaratadi. Xo'jalik yurituvchi subyekt aktivlarining tarkibi va joylashishini tahlil qilish vertikal (tarkibiy) va gorizont (dinamik) tahlil usullaridan foydalangan holda aktivlar moddalar bo'yicha qiyosiy-tahliliy balans

jadvali asosida amalga oshiriladi. Sog'lom moliyaviy holatga yetarli kapital, aktivlardan samarali foydalanish, operatsion va moliyaviy risklarni hisobga olgan holda yetarli darajada rentabellik, yetarli likvidlik, barqaror daromad va keng qarz olish imkoniyatlari bilan erishish mumkin.

Moliyaviy barqarorlikni ta'minlash uchun korxona kapitalning moslashuvchan tuzilishiga ega bo'lishi, to'lov qobiliyatini saqlab qolish va o'zini o'zi moliyalashtirish uchun sharoit yaratish uchun uning harakatini daromadning xarajatlardan doimiy ravishda oshib ketishini ta'minlaydigan tarzda tashkil etish qobiliyatiga ega bo'lishi kerak. Korxonaning moliyaviy holatining barqarorligi kapital manbalarining maqbul tuzilishiga (o'z kapitali va qarz mablag'lari nisbati bo'yicha), korxona aktivlari tarkibiga va birinchi navbatda asosiy va aylanma mablag'lar nisbatiga, shuningdek, funksional asosda korxona aktivlari va passivlari bo'yicha balansiga ham bog'liq.

Korxonaning moliyaviy barqarorligi uning ekzogen va endogen omillar ta'siriga dosh berish, qarshilik ko'rsatish va moslashish qobiliyatidir. Ko'pgina olimlarning fikriga ko'ra, moliyaviy barqarorlik – bu tashqi va ichki omillarning o'zaro ta'siri jarayonida moliyaviy muvozanat holatiga erishish va uning rivojlanish qobiliyatini aks ettiruvchi korxona mulki. Ushbu ta'rifdan aniq ko'rinib turibdiki, kompaniyaning moliyaviy barqarorligiga tashqi va ichki omillar ta'sir qiladi, ularning ta'sir darajasi moliyaviy bozor kon'yunkturasi va mamlakatdagi iqtisodiy va siyosiy vaziyatning o'zgarishiga bog'liq. Korxona rahbariyati iqtisodiy munosabatlar tizimi, moliyaviy resurslarni manevrlash va ishlab chiqarish dasturlari tomonidan yaratilgan cheklovlarga tezkor munosabatda bo'lishi kerak.

Korxonaning reproduktiv faoliyatini buzadigan tashqi va ichki omillar ta'siriga "immunitetni rivojlantirish" kerak. Korxona rahbarlari tomonidan qabul qilinadigan moliyaviy qararlarga quyidagi tashqi omillar ta'sir ko'rsatadi:

- iqtisodiyotning holati;
- davlatning moliyaviy siyosati;
- qonunchilik va me'yoriy-huquqiy baza;
- davlat moliyaviy tartibga solish;
- raqobatchilarning harakatlari;
- yetkazib beruvchining harakatlari va iste'molchilarning xatti-harakatlari;
- moliyaviy vositachilarning harakatlari;
- investorlarning harakatlari;
- ijtimoiy-madaniy rivojlanish darajasi;
- ijtimoiy, madaniy va ekologik omillar.

Ichki omillarning tarkibi xo'jalik yurituvchi subyektlarning ichki muhiti bilan belgilanadi va ularning ishlab chiqarish, moliyaviy-iqtisodiy, mehnat resurslari, texnologik ta'minoti, olingan natijalari bilan belgilanadi. Korxonani moliyaviy qo'llab-quvvatlash uning manbalarining optimal tarkibi va tuzilishiga erishish uchun doimiy boshqaruvni talab qiladi. Ushbu boshqaruvning ajralmas bosqichi korxonaning iqtisodiy ko'rsatkichlari diagnostikasi bilan chambarchas bog'liq bo'lishi kerak bo'lgan moliyaviy xavfsizlik holatini aniqlashdir. Ushbu jarayonning samaradorligi ko'p jihatdan korxonaning keyingi ishlab chiqarish va iqtisodiy faoliyatiga bog'liq, chunki moliyaviy resurslarning yetishmasligi korxonaning butun faoliyatini deyarli butunlay falaj qilishi mumkin. Zamonaviy sharoitda kapitalning tuzilishi korxonaning moliyaviy holatiga bevosita ta'sir ko'rsatadigan omil – uning to'lov qobiliyati va likvidligi, daromadi, rentabelligi. Xususiy kapital har bir korxona faoliyatining asosidir, shuning uchun uni o'z vaqtida va to'liq tahlil qilish obyektning yangi xususiyatlarini olishga va korxona faoliyatining maqsadiga erishishga olib keladigan oqilona boshqaruv qarorini qo'llashga imkon beradi. Korxonaning moliyaviy asosini o'z kapitali tashkil etadi. Bu korxona faoliyatini moliyalashtirishning dastlabki va cheksiz asosi, shuningdek, uning yo'qotishlarini qoplash manbai, korxonaning moliyaviy holatini baholashda qo'llaniladigan eng muhim ko'rsatkichlardan biridir, chunki u quyidagilarni ko'rsatadi: bir tomondan, korxonaning moliyaviy mustaqilligi darajasi (uning tashqi moliyalashtirish manbalaridan mustaqilligi); boshqa tomondan – korxonaning kreditga layoqatlilik darajasi (ta'sischilarning korxona kapitalida mavjud bo'lgan kreditorlarning talablarini ta'minlash);

Har qanday korxona, agar o'z mablag'lari bo'lmasa, o'z faoliyati uchun qarz mablag'larini talab qiladi. Korxona kapitali tarkibida qarzlarning katta o'rinni egallaydi. Qarz kapitalidan foydalanish korxonaning tadbirkorlik faoliyati hajmini kengaytirish, o'z kapitalidan samaraliroq foydalanishni ta'minlash, turli moliyaviy fondlarni shakllantirishni jadallashtirish va pirovardida – korxonaning bozor qiymatini oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, qarz olishning salbiy ta'siri ham mavjud, ya'ni rentabellik, likvidlik, ishbilarmonlik faolligining pasayishi va umuman korxonaning moliyaviy holatining yomonlashishi.

Shuning uchun moliyaviy barqarorlik bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonaning moliyaviy-xo'jalik faoliyatining eng muhim belgilaridan biridir. Agar kompaniya moliyaviy jihatdan sog'lom bo'lsa, u investitsiyalarni jalb qilish, kreditlar olish, yetkazib beruvchilarni tanlash va malakali kadrlarni tanlashda bir xil profildagi boshqa korxonalardan ustunlikka ega.

XULOSA

Xulosa sifatida shuni ta'kidlash mumkinki, korxonalarning moliyaviy barqarorligini yaxshilashda, moliyaviy barqarorlikni boshqarish mexanizmini amalga oshirish bosqichlarining berilgan ketma-ketligi samarali va real iqtisodiy sharoitlarda qo'llanilishi mumkin. Sanoat tarmoqlarida tashqi global muammolar va ichki og'ir ijtimoiy-iqtisodiy vaziyat bilan bog'liq bo'lgan og'ir moliyaviy-iqtisodiy vaziyat sharoitida korxonalar moliyaviy iqtisodiy faoliyatni barqarorlashtirish uchun barcha choralarni ko'rishlari kerak. Shu maqsadda quyidagilarni tavsiya etish maqsadga muvofiq:

- tarmoq xususiyatlarini hisobga olgan holda korxonaning moliyaviy ahvoli ko'rsatkichlarini doimiy monitoring qilish va operativ tahlil qilish;
- moliya va soliq qonunchiligini takomillashtirish va barqarorlashtirish;
- agrosanoat tarmog'i korxonalari uchun imtiyozli kreditlardan foydalanish imkoniyatini ta'minlash;
- tahliliy va moliyaviy hisobot shakllarini axborot-metodik ta'minlashni takomillashtirish, bu esa mulkni baholashning tahliliy imkoniyatlari va realigini oshiradi;
- moliyaviy ahvolni tahlil qilishning xorijiy usullarini xalq xo'jaligi subyektlarini boshqarish amaliyotiga moslashtirish;
- moliyaviy hisobotning prognozli (prognozli) shakllari asosida moliyaviy holatning nafaqat retrospektiv, balki istiqbolli tahlilidan ham foydalanish.

Taklif etilayotgan tahlil metodologiyasi va moliyaviy barqarorlik ko'rsatkichlari tizimini qo'llash tahlilning maqsad va vazifalaridan kelib chiqib, mavjud ma'lumotlarni tanlash, tayyorlash va baholash, korxonalarning moliyaviy mustaqillik darajasini qiyosiy baholashni o'tkazish uchun buxgalteriya hisobi va tahliliy tartib-qoidalar va tahlil usullarini qo'llashni asoslash imkonini beradi. Bularning barchasi ma'lum darajada tahlil qilish uchun munosabatlarning funksional tizimini oqilona qurishga, uning sifati va samaradorligini oshirishga yordam beradi. Bugungi kunda belgilangan vazifalardan biri korxonaning rivojlanish jarayonida uning nisbiy moliyaviy muvozanatini ta'minlashdir. Bunday muvozanat korxonaning moliyaviy barqarorligi va to'lov qobiliyatining yuqori darajasi bilan tavsiflanadi va mulk va kapitalning oqilona tuzilmasini shakllantirish, turli manbalar hisobiga moliyaviy resurslarni shakllantirish hajmlarida samarali nisbatlar, investitsiya ehtiyojlarini o'zini-o'zi moliyalashtirishning yetarli darajasi bilan ta'minlanadi. Moliyaviy barqarorlikni boshqarish mexanizmini shakllantirish menejerlarga korxonaning barqaror ishlashini ta'minlash va kelajakdagi rivojlanishini bashorat qilish uchun undan foydalanish imkonini beradi. Shunday qilib, korxona faoliyatini boshqarishning moliyaviy-iqtisodiy mexanizmining takomillashtirilishi bilan korxonaning ham, davlatning ham uzoq muddatli maqsadlariga erishish, shuningdek, milliy iqtisodiyotni barqarorlashtirish va uning jahon bozorida raqobatbardoshligi darajasini oshirish mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Drury, K. (2015), *Proyvodstvennyy y upravlencheskiy uchiot* [Production and management accounting], YuNYTY, Moskva, Russia.
2. Kostyrko, L. A. (2015), "Analysis of financial potential in the enterprise value management system", *Visnyk Skhidnoukrains'koho natsional'noho universytetu im. V. Dalia*, vol. 4(221), pp. 122-130.
3. Marshall, Dzh. F., Banksal, V.K. (1998), *Fynansovaia ynzheneriya. Polnoe rukovodstvo po fynansovym novovvedenyam* [Financial engineering. A complete guide to financial innovation.], YNFRA-M, Moskva, Russia.
4. Moshens'kyj, S.Z., Olijnyk, O.V. (2007), *Ekonomichnyj analiz* [Economic analysis], PP "Ruta", Zhytomyr, Ukraine.
5. Netudykhata, K.L. (2018), "Financial stability of machine-building enterprises of Ukraine at the current stage of economic development", *Infrastruktura rynku*, vol. 15, pp. 167-173.
6. Obuschak, T.A. (2009), "The essence of the financial condition of the enterprise", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 9, pp. 92-100.
7. Official site of the Stock Market Infrastructure Development Agencies of Ukraine (2020), available at: <http://www.smida.gov.ua/> (Accessed 15 Feb. 2020).
8. Savchenko, M.V. and Shkurenko, O.V. (2019), "Financial sustainability as a prerequisite for international business development", *Biznes inform*, vol. 10, pp. 96-104.

9. Semenov, A.H. (2019), "Formation of a strategy for ensuring the financial stability of an industrial enterprise", *Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika ta pidpriemnytstvo*, vol. 4 (109), pp. 119-125.
10. Chemchikalenko, R.A. Majboroda, O.V. and Lyn'ova, A.S. (2019), "Features of evaluation and analysis of financial stability of the enterprise", *Infrastruktura rynku*, vol. 32, pp. 379-385.
11. M.P.Eshov Sanoat korxonalari rentabelligi ko'rsatkichlari asosida korxona qiymatini boshqarish. "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. №1, yanvar-fevral, 2019-yil;
12. A.U.Burxanov Korxonalar moliyaviy barqarorligi: nazariya va amaliyot. Monografiya. T.: "Innovatsion rivojlanish" nashriyoti-matbaa uyi, 2019-yil;
13. N.Rasulov, I.Raximov Sanoat korxonalari innovatsion faolligini baholash mezonlari va ularni ifodalovchi ko'rsatkichlar mazmuni// *Strategicheskoe planirovanie – vajnyy faktor stabilnosti ustoychivogo sotsialno-ekonomicheskogo razvitiya strany i regionov: materialy XI foruma ekonomistov/pod obshchey redaktsiei*. T.Axmedova./T.: 2019. 592 str.;
14. G.B.Shaxnazarova Sanoat korxonalarida innovatsion salohiyatni boshqarish mehanizmini takomillashtirish. i.f.n.dis. avtoref. T.:2018.26 bet;
15. G.Xasanova Sanoat korxonalari innovatsion faoliyati samaradorligini oshirish. i.f.n.dis.avtoref. T.: O'zBMABuxDU, 2006. 26 bet;
16. M.Maxmudov hududlarda sanoatni rivojlantirishda ishlab chiqarish salohiyatidan samarali foydalanish yo'nalishlari (Qashqadaryo viloyati misolida) i.f.f.doktori (PhD) dissertatsiya avtoref. T.: 2019. 32 bet;
17. B.S.Jalolov Korxonalar ishlab chiqarish potensialini yuksaltirishning ekonometrik va statistik tahlili. i.f.f.doktori (PhD) dissertatsiya avtoref. NamMTI.: 2022. 26 bet;
18. Sh.S.Jo'raev Iqtisodiyotni modernizatsiya qilish sharoitida sanoatni rivojlantirishning mintaqaviy muammolari mavzusi-dagi g.f.f.doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoref. T.: 2018. 26 bet.;
19. M.Q.Pardaev va boshqalar Korxonalarda moliyaviy hisobotlar tahlili. O'quv qo'llanma. T.: Soliq akademiyasi, 2008.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.